

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte tirsdag den 28 oktober 1947 kl. 13.

Fungerende formann: M o n s e n .

Det ble foretatt navneopprop. Som varamenn møtte Smitt Ingebretsen for Hambro, Olaf Christiansen for Strand Johansen, Jacob Lothe for Sundt og Jentoft Jensen for Wold. Fraværende var Støstad.

Tilstede var foruten komiteens medlemmer, utenriksråd Andvord, ekspedisjonssjef Rolf Andersen og byråsjef Koht.

Formannen: Dette møte er sammenkalt forat utenriksministeren skal få anledning til å gi en orientering om framgangsmåten ved grenseforhandlingene mellom Norge og Sovjet-Russland.

Utenriksminister Lange: Det er et spesielt spørsmål i sammenheng med de forhandlinger som nå pågår i Moskva, som jeg gjerne vil legge fram. Det er forhandlinger som pågår etter at selve grenseoppgangen i marken ble avsluttet for en tid siden. Under grenseoppgangen i sommer på den norsk-russiske grensen drøftet de to lands delegasjoner også spørsmålet om fastsettelse av grenselinjen i sjøen utenfor munningen av Jakobselv. De fant imidlertid ikke fram til noen løsning, og saken må derfor avgjøres under de fortsatte forhandlinger som nå foregår i Moskva.

Saken er den at ifølge det reglement for merking av riksgrensen som den blandede norsk-sovjetiske kommisjon vedtok i Moskva i fjor, og som er godkjent ved kgl. resolusjon av 20 desember 1946, skal grensen fastsettes i samsvar med den gamle norsk-russiske grense, altså på grunnlag av grensekonvensjonen av 1826. Konvensjonen av 1826 inneholder imidlertid ingen bestemmelse om delelinjen mellom de to rikers sjøterritorier. En slik delelinje ble ikke fastsatt før under grenseforhandlingene mellom Norge og Finland, da Petsamo-området etter forrige verdenskrig var blitt finsk. Det tok for øvrig mange år før de norske og finske forhandlere ble enige om hvordan denne delelinje skulle gå, så den ikke formelt ble brakt i orden før i 1931. Grunnen til dette er først og fremst den at det ikke i slike spørsmål finnes noen almengyldig hovedregel i folkeretten som sier hvor grensen skal gå. Det er noe de to naboland må komme overens om i hvert enkelt tilfelle, og forholdene arter seg jo forskjellig fra sted til sted hvor to lands sjøterritorier støter sammen.

Den norsk-finske delelinjen, som altså ble fastsatt i 1931, gir *heller ikke* noen støtte her, *både* fordi vi er blitt enige med Sovjet-samveldet om å legge grensekonvensjonen fra 1826 til grunn for grensemerkingen, og ikke de traktater som bestod mellom Norge og Finland, og fordi Sovjetsamveldet har andre regler om sjøterritoriets utstrekning enn Finland har.

Det som jeg gjerne vil forelegge komiteen, er imidlertid ikke spørsmålet om den nøyaktige fastsettelsen av denne delelinjen, for som man vil forstå av det jeg har sagt før, er dette noe som man må komme frem til gjennom forhandlinger derborte. Men jeg vil gjerne høre komiteens mening om den norske delegasjon som nå er i Moskva, kan anses bemyndiget til å inngå avtale med Sovjetsamveldet om dette spørsmål uten at saken på forhånd har vært forelagt Stortinget, selv om den delelinje som blir avtalt, måtte avvike i den ene eller den annen retning fra den delelinje som gjaldt overfor Finnland.

I og for seg er det ikke tvilsomt at dette spørsmål går inn under delegasjonens mandat, som er fastsatt ved Regjeringens resolusjon av 19 juli 1946, men når jeg spesielt bringer denne sak fram for komiteen, er det fordi man her er inne på et område som berører *sjøgrense-spørsmålet*, og dette har jo alltid vært behandlet i nøye kontakt med Stortinget.

Det er ikke mulig for noen på forhånd å si hvilket resultat forhandlingene i den blandede grensekommisjon vil ha med hensyn til delelinjen i havet utenfor Grense-Jakobselv. Det har fra norsk side under forhandlingene vært antydnet flere mulige løsninger. En løsning - den som fra norsk synspunkt ville være den gunstigste - er å halvere den vinkelen som dannes av linjer fra begge sider av fjordgapet mellom Eibergnes ved Vardøy og Kap Niemetski på Fiskerhalvøya, trukket mot munningen av Jakobselv, eller en kan tenke seg å trekke delelinjen ut fra Jakobselv i retning mot midtpunktet på en linje tvers over fjordgapet, altså enten halvere vinkelen eller halvere linjen tvers over fjordgapet. Dette siste ville bety en litt mindre fordelaktig løsning sett fra norsk synspunkt, men forskjellen fra den første er i realiteten svært liten. Endelig har det vært nevnt at man kan trekke en linje fra munningen av Grense-Jakobselv 10 eller 12 mil utover til et punkt hvor denne linje skjærer vår 4-mils grense. Geografisk sett er heller ikke denne løsning svært forskjellig fra de to første løsninger. Jeg kan således nevne at etter de beregninger sakkyndige har gjort, vil denne løsning gi oss et sjøterritorium som bare er 10 km² mindre enn den løsning som for Norge er den gunstigste. Så det er altså ikke spørsmål om noe *stort* sjøterritorium - med andre ord om virkelig betydelige norske fiskeriinteresser, for det er jo de som kommer inn her - som vi må ta avgjørelsen om i denne sammenheng.

Ved å trekke delelinjen på den måte som jeg sist nevnte, altså en linje fra munningen av Grense-Jakobselv 10 eller 12 mil utover til et punkt hvor denne linje skjærer vår 4 mils grense, bringer vi inn et annet moment. Ved at vi regner med en linje på 10 eller 12 mil kan det nemlig tenkes at det vil bli hevdet at vi dermed har godkjent Sovjetsamveldets krav med hensyn til sjøterritoriets utstrekning utenfor nordkysten. Det kan derfor være et

spørsmål om en ikke fra norsk side i tilfelle av at dette skulle bli løsningen, skulle ta uttrykkelig forbehold mot en slik fortolkning. Man kan altså uttrykkelig reservere seg mot at det blir fortolket som en anerkjennelse av det russiske krav.

Det er nettopp dette spørsmål om vårt forhold til det russiske krav om en meget videre sjøgrense som gjør spørsmålet vanskelig - ikke selve spørsmålet om sjøterritoriets utstrekning - idet vi hittil ikke offisielt har godkjent det sovjetiske krav på en 12 mils fiskerigrense i Nordishavet. Den gang denne grensen ble fastsatt - det var ved et dekret av 24 mai 1929 - ble det straks protestert fra norsk side mot en slik utvidelse av sjøterritoriet. Sovjetsamveldet svarte imidlertid at spørsmålet om sjøterritoriets utstrekning var et nasjonalt spørsmål og at samveldet derfor hadde fri adgang til å utvide sitt sjøområde der hvor dette var av betydning for befolkningens velferd. Spørsmålet har senere ikke vært gjenstand for drøftelse mellom de to land, men Norge har som sagt aldri offisielt godkjent den sovjetiske 12-mils grense.

Bortsett fra dette spørsmål kan det imidlertid - hvordan grensen enn fastsettes - bli spørsmål om at et havstykke som nå er norsk, eller anses for åpent hav, vil gå over til Sovjetsamveldet - det blir i tilfelle et stykke på ca. 10 km² det her dreier seg om, og likeså at en del av sjøen som hittil har vært finsk eller vært ansett for åpent hav, vil komme under norsk suverenitet. Ved en linje forskjellig fra den som vi nå har i forhold til Finnland, vil noe som før har vært finsk, bli norsk, og noe mer, som før har vært ansett for åpent hav eller norsk, vil bli sovjetisk, men i begge tilfelle er størrelsesordenen altså meget beskjedne. Selv om det som sagt ikke er store områder om å gjøre, så dreier det seg allikevel om mulige endringer i norsk statsområde, og dessuten om en mulig de facto godkjennelse av Sovjetsamveldets krav på et utvidet sjøterritorium, og jeg har derfor funnet det rimelig og nødvendig å rådføre meg med komiteen om den formelle framgangsmåte, før vi instruerer vår delegasjon om saken.

Det er ganske klart at ethvert forhandlingsresultat som delegasjonen der borte ville komme frem til, det måtte man jo komme fram til under det uttrykkelige forbehold at det må godkjennes av det norske storting.

Jeg vil bare nevne at før odelstingspresident Hambro reiste over til de Forente Stater, kastet han frem den tanke at en kanskje burde ta opp til overveielse spørsmålet om å gå til en deling av hele farvannet utenfor den egentlige Varangerfjord mellom Norge og Sovjetsamveldet - altså at en skulle så å si trekke en linje fra Kibergneset til Kap Niemetski på Fiskerhalvøya og si at alt innenfor denne linjen er lukket hav, og det er delt slik og slik mellom Sovjet-samveldet og Norge. Utenriksdepartementet har på grunnlag av denne antydning foretatt undersøkelser for å

bringe på det rene om en slik deling vil være i samsvar med Folkeretten, men etter en meget grundig undersøkelse er vi kommet til det resultat at det ikke er noe folkerettslig grunnlag for en slik deling. Også andre hensyn gjør at Utenriksdepartementet finner å måtte fraråde et slikt forslag, særlig at vi ved å gå til et slikt skritt ville handle i strid med de prinsipper vi ellers har lagt til grunn når det gjelder beregningen av vårt sjøterritorium. Vi ville i så fall komme til å fravike den grunnlinje som vi nå lenge har hevdet utenfor Varangerfjordens munning, og dette ville lett kunne bringe oss i konflikt med andre land og svekke vår stilling i sjøgrensespørsmålet i det hele, og følgen ville bli at områder som hittil ubestritt har vært fritt hav, ville bli erklært for lukket farvann. Derfor må vi bestemt fraråde en slik løsning.

Jeg vil bare gjenta til slutt at det er en selvfølge at hele grenseavtalen vil bli forelagt Stortinget til godkjenning før det blir spørsmål om å ratifisere den, og at vår delegasjon vil ta forbehold om Stortingets godkjenning når den underskriver avtalen. Men det ville jo ikke være heldig om det, når avtalen er ferdig underskrevet, skulle kunne reises tvil om vår forhandlingsdelegasjons fullmaktsområde i denne sak. Det er derfor jeg har bragt saken om selve den formelle fremgangsmåte inn her, om vi kan gi en instruks som da måtte inneholde de mulige alternativer fra norsk side, og videre uttrykkelig instruks om at det måtte tas uttrykkelig forbehold om, i tilfelle av at den eneste mulige løsning er det tredje alternativ, at deri ligger ingen formell godkjenning av den russiske tolvmilsgrense.

Formannen: Jeg skal takke utenriksministeren for hans redegjørelse, og høre om noen vil ha ordet i anledning av saken.

Andrå: Jeg tror det er all grunn til å utvise den største forsiktighet når det gjelder dette spørsmål. Hovedvanskeligheten er den at Vardø og Kiberg faktisk ligger østenfor Grense-Jakobselv. Grense-Jakobselv ligger så langt inn i fjorden, at hvis russerne skulle hevde sektorprinsippet, som de har hevdet før, at de fra sin vestligste grense skal trekke en linje til Nordpolen, og at alt som kommer inn på østsiden av den, tilhører dem - på den måten tok de jo Franz Josefs land fra oss i tyveårene - da ville jeg for mitt vedkommende være russer jeg også, for da ville de til og med komme til å ta en liten skalk av Varangerhalvøya. Så er det den 12-milsgrensen som gjør det så vanskelig. Når utenriksministeren f.eks. nevner det ene alternativ at linjen skulle trekkes oppover til den treffer vår firemilsgrense oppe under Kibergnesset, ville det si det samme som at den eneste måte vi da kunne komme inn i Varangerfjorden på var de fire mil mellom Kibergnesset og den russiske grense. Det er faktisk det ene alternativ.

Utenriksminister Lange: Jeg skal få lov å forklare litt nærmere det alternativet. Jeg vet ikke om jeg skal gjøre det med en gang for å unngå misforståelse.

Det alternativ gjelder å trekke en linje med 10 eller 12 mils radius fra Grense-Jakobselv til der hvor den radius ville krysse vår firemilsgrense, nemlig utenfor grunnlinjen Kibergneset-Jakobselv, så de ville møtes godt over på den sydlige side av fjorden.

Andrå: Den kom vel neppe til å krysse før umiddelbart før ...

Utenriksminister Lange: Det ville kanskje være bedre å vise det på kartet.

Formannen: Det ville være heldig om vi kunne få hengt kartet opp her på ett eller annet vis.

Der ble hengt opp to karter og utenriksministeren demonstrerte grenselinjene.

Formannen: Etter den orientering medlemmene nå har fått om de forskjellige alternativer som foreligger, kan vi kanskje gå videre i behandlingen av selve saken.

Utheim: Det spørsmål som utenriksministeren har lagt fram for oss, er på mange måter meget vanskelig, og det reiser rent prinsipielle spørsmål. Vi kjenner jo alle til de diskusjoner som har vært ført om selve sjøterritoriets utstrekning. Jeg tilrår i aller høyeste grad forsiktighet. Jeg føler meg ikke sikker på om den delegasjon som nå arbeider med disse spørsmål, med fylkesmann Gabrielsen i spissen - han kjenner muligens hele denne vanskelige materie, men om de andre medlemmer av delegasjonen kan dette så godt som de bør, er jeg i tvil om. Jeg vil spørre utenriksministeren om det kanskje ikke vil være det forsiktigste at man i en henvendelse til Sovjet sier at vår delegasjon er oppnevnt først og fremst med tanke på regulering av grensen til lands; og når disse spørsmål nå reises, ber vi om utsettelse forat våre fagkyndige folk på området kan foreta de nødvendige undersøkelser før vi forhandler videre om dette spørsmål. Jeg tror det ville være det forsiktigste.

Utenriksminister Lange: Jeg tror at jeg kan berolige hr. Utheim med hensyn til sakkunnskapen på dette område for delegasjonens vedkommende, idet vi har med i delegasjonen byråsjef Nygaard som har arbeidet med disse spørsmål i Utenriksdepartementet, så han kan saken ut og inn. Jeg tror ikke at det av den grunn hr. Utheim nevnte, skulle være nødvendig å be om utsettelse eller å forsterke

delegasjonen. Jeg tror at vi nå har en mulighet for å få en løsning av dette, som kan bli gunstig for oss, hvis vi tar saken opp i sammenheng med grenseoppgangsforhandlingene. Disse har hele tiden foregått i en meget behagelig atmosfære, og da tror jeg det ville være nyttig å utnytte denne gode forhandlingsatmosfære og det faktum at vi nå har forhandlingsdelegasjoner som på sett og vis har samarbeidet seg og lært hverandre å kjenne, til å prøve å få en for oss gunstig løsning også på dette punkt. Derfor har jeg tenkt meg at det skulle være mulig - etter at jeg her har redegjort for dimensjonene av problemet - å gi delegasjonen en instruks som gir den en viss forhandlingsfrihet innenfor bestemte grenser - innenfor de grenser som jeg her har antydnet.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil bare få nevne et par spørsmål som jeg ikke er riktig klar over. Utenriksministeren ønsket en bestemt fullmakt for våre forhandlere, men han sa samtidig at det var en selvfølge at det skulle tas forbehold om godkjennelse fra Stortingets side etterpå. Hva ligger det så i den fullmakten?

Utenriksminister Lange: I den fullmakt vil det da ligge at de kan forhandle etter de og de alternativer, og viser det seg at de overhodet ikke kan bli enige på noen av de alternativer som vi fastsetter i fullmakten, må de si at de ikke kan undertegne noen ting fordi de vet at det ikke vil bli godkjent fra norsk side.

Smitt Ingebretsen: Men hvis de altså når frem til en overenskomst på et av de alternativer som ligger i fullmakten, så kan de undertegne.

Utenriksminister Lange: Ja, men med forbehold.

Smitt Ingebretsen: Men da ligger det vel faktisk i fullmakten at en godkjennelse etterpå er mer eller mindre formell, vi kan ikke da gå tilbake på det.

Utheim: Selvfølgelig er vi bundet.

Utenriksminister Lange: Det er vanskelig da å gå tilbake.

Smitt Ingebretsen: Det vil si at i praksis kan vi ikke gjøre det?

Utenriksminister Lange: Man kan vanskelig gjøre det.

Smitt Ingebretsen: Såvidt jeg forsto de to finnmarksrepresentanter som uttalte seg underhånden mens vi så på kartene, betyr den forandrede situasjon at vi har

fått Russland istedenfor Finnland som vår nabo der oppe - at finnmarksfiskerne mister en meget vesentlig del av sitt fiskefelt. Det ble fremholdt, såvidt jeg forsto, at under siste del av loddefisket trekker fiskerne over til russisk - tidligere finsk - side, og der pågår det egentlige storfiske på den tid. Det vil altså si at en meget vesentlig del av finnmarksfiskernes arbeidsfelt vil bortfalle. Har det vært forsøkt, eller er det overhodet mulighet for å kunne få russerne til å gå med på en innrømmelse overfor fiskerne på grunnlag av at de fra alders tid har drevet fiske på dette område? Det har vært åpent hav. Nå trekkes det inn under russisk område. Er det forsøkt, eller er det mulighet for å forsøke å få russerne til å godkjenne at de skal få lov til å fiske på dette område også etter at det er blitt russisk territorium, som en innrømmelse av at det er denne befolknings arbeidsplass fra gammelt av? Det er jo klart at det vil komme til å spille en ganske overordentlig stor rolle for finnmarksbefolkningen at de blir utelukket fra et havområde som dette.

Statsråd Lange: Vi har under drøftelsene i departementet overveiet om det ville være riktig og hvilke konsekvenser det i tilfelle kunne medføre å ta opp spørsmålet om rett for norske fiskere til å fiske på Henøygrunnen - det er den det gjelder - innenfor russisk territorialfarvann. Vi kan forsåvidt si at vi har en viss parallell. Vi hadde jo ordningen med leidebrev for de norske fangstskutene i Kvitesjøen, men erfaringene siden krigen er ikke særlig oppmuntrende hvor det gjelder muligheten for å få til en slik særordning, idet det ikke har vært råd hittil, siden krigen sluttet, å få fornyet disse leidebrevene for fangstskutene våre. Det henvises til for Kvitesjøens vedkommende som forøvrig også for dette område, at det ennå ikke er fritt for miner, og at det av den grunn ikke kan bli spørsmål om hverken fiske eller fangst der. Det har heller ikke vært fisket på dette område siden krigen på grunn av den reelle minefare. Jeg tror at hvis vi reiser spørsmålet om rett for norske fiskere til å fiske på banker som ubestritt ligger på sovjetisk sjøterritorium, må vi være forberedt på å bli møtt med spørsmål om da sovjetiske fiskere som bor på Fiskerhalvøya og i disse strøk, får lov til å fiske på banker som ligger på norsk sjøterritorium - altså, at det i tilfelle vi skal ta det opp, sannsynligvis må føres forhandlinger på grunnlag av resiprositet når det gjelder fiske på andres sjøterritorium. Og der kan det melde seg nokså store betenkeligheter - ikke i øyeblikket fordi det russiske fiske ikke er en farlig konkurrent for det norske nå, men det kan tenkes en slik utbygging av den sovjetiske fiskevirksomhet der oppe at det kan bli ubehagelig på lengere sikt med en slik resiprositet. Å oppnå en-sidig innrømmelse til norske fiskere uten noen motytelse - man

kan naturligvis prøve det, men etter erfaringene med fangstvirksomheten i Kvitesjøen har jeg liten tro på at vi kommer noen vei med det.

Smitt Ingebretsen: Der er jo den forskjell at så vidt jeg vet har ikke russerne drevet fiske på noe territorium som er norsk. Det vi står overfor, er at fritt hav nå blir russisk territorium, og at det fri hav har vært vår naturlige arbeidsplass. Så jeg synes ikke at russerne med noen som helst rimelighet der kan kreve noen gjenytelse fra vår side. Vi måtte i tilfelle begrunne vår anmodning med at det er vår gamle arbeidsplass som nå trekkes inn under Sovjetterritorium. Det siste kan vi ikke gjøre noe ved, men våre næringsinteresser er knyttet til dette havstykke, og derfor må vi kunne komme med en anmodning om å bruke det selvom det er blitt russisk. Når det går opp for Finnmarks befolkning at de har mistet dette havstykket, da tror jeg at det også vil være av betydning at vi kan klargjøre at vi har gjort hva det overhodet var mulig for å bevare befolkningens rettigheter.

Utenriksminister Lange: Jeg er selvfølgelig klar over at det må være argumentasjonen fra norsk side, og det er jo også den argumentasjon som har vært ført fra norsk side, når det gjaldt denne særordning med leidebrev for våre fangstskuter i Kvitesjøen. Når jeg er skeptisk, er det nettopp på grunn av erfaringene fra Kvitesjøen siden krigen sluttet. Men jeg har ikke noen ting imot at vi gir vår delegasjon instruks om å sondere på dette område og prøve seg fram med en sånn argumentasjon, for å se hva reaksjonen fra den annen kant måtte være.

Trædal: Det var berre eit spørsmål. Så vanskeleg som dette er - er det teknisk umogleg å leggja det fram for Stortinget, før vi gjev fullmakt til delegasjonen?

Utenriksminister Lange: Det er svært vanskelig å gjøre det. Bl.a. vil jeg gjerne ha en avgjørelse på det så fort som mulig, fordi fylkesmann Gabrielsen, som er formann i delegasjonen, er her nå, og det er så meget bedre å forklare en skriftlig fullmakt muntlig, mens han ennå er her, framfor at han bare får den skriftlig sendt der bort etterpå. Hvis det var mulig for komiteen enten i dag å se på det, eller om man ønsker å vente til i morgen for å konferere med sine grupper, har jeg i tilfelle ikke noe imot å vente en dag. Jeg reiser selv allerede torsdag formiddag tilbake til New York, og det var meningen at hr. Gabrielsen skulle reise tilbake ganske snart. En utsettelse til imorgen kan jeg være med på, men vanskelig lengere.

Andrå: Jeg har ikke fått sett noe videre på dette. Men jeg kommer mer og mer til at det er en meget vanskelig affære. For det er som representanten Jensen sa underhånden

- han er gammel fisker og kjent på disse banker - at selve Finnmarksfisket i Varangerfjorden begynner ved Vardø. Det er landets største fiskevær. Den største tyngden kommer da i land der, og på slutten av sesongen siger det over på den siden som nå blir russisk. Jeg har et kart her hvor den banken står avsatt. Det kommer til å gå med en kveitebanke, hvor det har vært fisket mye før, og store deler av de seibanker som Vadsø og hele Nord- og Sør-Varanger og utover og også Vardø herred fisker på. Men jeg tror sikkert at hr. Smitt Ingebretsen er på villspor når han tror at det ikke vil komme noe slags motkrav fra russisk side. Det blir simpelthen sånn her at denne banken i Varangerfjord deles. Og forlanger vi å fiske på den russiske siden, forlanger russerne ganske sikkert også å få lov å fiske mot den norske siden i Varangerfjord. Det er jo også et rimelig motkrav.

Jeg er meget betenkelig når det dreier seg om disse saken, og meget betenkelig når det gjelder å gi en fullmakt til våre forhandlere slik at dette spørsmål skal være avgjort etter disse korte drøftelser. Jeg har fått satt meg altfor lite inn i saken, jeg har bare hørt den omtalt litt her, og da synes jeg det er vanskelig i en så alvorlig affære å gi sitt bifall til en fullmakt nær sagt på stående fot.

Utheim: La meg få lov å presisere at om man gir en sånn fullmakt og forhandlerne blir enige, da er saken faktisk avgjort. Det vil jeg sterkt presisere. Det er praktisk talt umulig for det norske Storting da å nekte ratifikasjon. Jeg må be om at man iallfall ikke treffer noen avgjørelse i dag. Utenriksministeren sa at vi kan ha et møte i morgen. La oss få lov å tenke litt på dette. La hver enkelt av oss også få anledning til på den måte vi måtte ønske det, å undersøke dette nærmere. Jeg ber om denne frist til i morgen forat vi kan komme tilbake til spørsmålet senere. Personlig er jeg fremdeles av den mening at det er fornuftigst det jeg antydte første gang jeg talte. Men jeg skal ikke si noe mer om det nå.

Formannen: På Stortingets kart for i morgen er det satt opp Odelstingsmøte til behandling bl.a. av ferieloven. Det er ikke godt å vite hvor lang tid det tar. Men jeg skulle anta at det lar seg gjøre å holde et nytt møte her i komiteen kl. 13 i morgen, hvis det passer for utenriksministeren. Skulle ikke Odelstinget være ferdig får det utsette sine forhandlinger til dette møte er slutt. Jeg går ut fra at vi ikke skulle behøve så overvettets lang tid til møtet i morgen i denne komite. Under de forutsetninger kan det ikke være noe i veien for å ha et nytt møte her i morgen kl. 13.

Utenriksminister Lange: Jeg vil bare gjøre oppmerksom på for de av komiteens medlemmer som vil bruke denne frist

til å sette seg nærmere inn i saken, at vi fra Utenriksdepartementet under 13. september har oversendt til komiteen to P.M., som ligger her i komiteen, med en utredning av de rettslige spørsmål som reiser seg i forbindelse med disse forskjellige alternativer, sånn at det vil være mulig å sette seg inn i det. Og hvis man ønsker ytterligere dokumentasjon, står vi naturligvis til disposisjon.

Friis: Jeg hadde tenkt å spørre om det ville være mulighet for å få en drøftelse med utenriksministeren om Stortingsrapporten i dag i et møte før han reiste tilbake til New York, men etter det jeg nå hører, at han må reise allerede torsdag, og at det skal være et nytt møte om dette igjen imorgen, vil vel det være umulig. Men jeg synes det ville vært meget på sin plass og meget viktig om vi kunne hatt en liten diskusjon om rapporten før han reiser tilbake til New York, især om den slutningsproblemstilling som utenriksministeren gjorde i sin rapport.

Formannen: Det gjelder den rapport som ble gitt i dag i stortingsmøtet.

Andrå: Med hensyn til det som er oversendt til utenrikskomiteen, så er det ganske riktig. Men dette dreier seg om sjøgrenser o.s.v. og der er hr. Hambro ordfører. Jeg er sekretær i komiteen og overleverte alle papirer til hr. Hambro, så vi får etterlyse dem hos hr. Smitt Ingebretsen. Jeg vet ikke annet.

Smitt Ingebretsen: Jeg har ikke fått noen papirer om den sak.

Andrå: Hr. Hambro er ordfører for denne sak, så han har fått papirene.

Utenriksminister Lange: Men vi har et nytt sett med, og det kan stilles til komiteens disposisjon i dag.

Utheim: Det var det jeg ville spørre om, på hvilken måte vi skal få anledning til f.eks. i løpet av ettermiddagen å få gjøre oss kjent med disse rapporter som er kommet fra Utenriksdepartementet av 13 september. Jeg vil gjerne være hernede i ettermiddag for å kunne sette meg inn i dette spørsmål.

Utenriksminister Lange: Vi har noen eksemplarer her og vi kan sende bort flere eksemplarer fra Utenriksdepartementet med en gang vi kommer tilbake fra dette møte.

Formannen: De dokumenter kan da ligge til gjennomsyn i Stortingets kontor.

Utheim: Jeg takker for det.

Utenriksminister Lange: Når det gjelder dette spørsmål om en drøfting av det jeg sa i Stortinget i formiddag - hvis det er et ønske i komiteen - vil jeg si at mitt fly går ikke før et stykke ut på formiddagen torsdag, så hvis det er mulig for komiteen av hensyn til stortingsarbeidet ellers, står jeg til disposisjon for en slik drøfting tidlig på formiddagen torsdag.

Formannen: Torsdag er det slått opp et nokså langt og møysommelig kart for Stortinget, så det er vanskelig å få tid til det. (Natvig Pedersen opplyste underhånden om at møtet torsdag er satt til kl. 12.30) -

Da er det ikke noe i veien for at vi kan ha et møte torsdag kl. 9 til diskusjon om det som Friis nevnte.

Utenriksminister Lange: Jeg vil bare ta det forbehold at vi har statsråd på Slottet kl. 11, fordi det er bededag fredag, så jeg har ikke tid mer enn til da, men fra 9 til 1/11 står jeg til disposisjon.

Formannen: Vi kan altså ha et møte torsdag kl. 9.

Konrad Knudsen: Jeg har vært inne på tanken selv, men jeg kan ikke skjønne hva vi egentlig vil tjene på en alminnelig diskusjon. En votering kan det ikke bli på denne korte tid nå, og vedtaket i Stortinget er jo at rapporten, som ble avgitt av utenriksministeren, skal sendes til komiteen og Stortinget skal behandle den når det foreligger en innstilling. Komiteen kan ikke i løpet av en dag på noen måte behandle utenriksministerens rapport og forelegge en innstilling i saken, og dermed kan ikke Stortinget gjøre seg ferdig med saken. Jeg vet ikke om vi i vår utvidede utenrikskomite i grunnen har noen bemyndigelse til å ta denne sak opp og ut av Stortingets egen hånd og forelegge den her nå på torsdag. Det er på den ene side det formelle, og på den annen side tror jeg heller ikke det kan tjene til noe særlig, for de spørsmål utenriksministeren særlig reiste - og som jeg selv personlig er meget interessert i - er reist på et tidspunkt da det for oss vil være ganske umulig å ta et standpunkt. Spørsmålene er faktisk knyttet til forhandlinger i øyeblikket, og vi kan vel ikke innlate oss på den tanke i dag å foreta en omstilling eller gi delegasjonen i New York et nytt grunnlag for sitt senere arbeid i samme sesjon. Og kan vi ikke det, synes jeg at en diskusjon har nokså lite for seg.

Formannen: Saken er jo av Stortinget sendt til utenrikskomiteen og Stortinget venter å få den tilbake med innstilling fra utenrikskomiteen som grunnlag for en behandling i Stortinget, men formelt er det naturligvis ingenting i veien for at denne komite kan ha et forhandlingsmøte med utenriksministeren om saken.

Statsråd Lange: Jeg vil bare si at jeg gjerne står til disposisjon hvis det er et ønske i komiteen å ha en drøfting nå. Jeg er helt enig med hr. Knudsen i at vi kan ikke i løpet av halvannen times tid torsdag morgen komme fram til noe resultat, og jeg vil gjerne presisere det jeg sa i formiddag. Jeg bare antydte i min konklusjon at hvis det og det skjer, som vi håper ikke må skje, men som vi kan frykte vil skje - hvis det og det skjer på de fire stores utenriksministermøte i London, som begynner den 27 november og vel ikke vil være avsluttet før ved nyttårstid, da kan det bli nødvendig for oss å ta opp hele grunnlaget for vår utenrikspolitiske linje til ny vurdering. Men jeg sa også tydelig og holder fast ved, at på denne generalforsamling må vi fortsatt som hittil opptre på grunnlag av den linje som hittil har vært vår, og som er fastlagt i samråd mellom Regjering og Storting.

Smitt Ingebretsen: Det er klart at denne komite kan ikke lage noen innstilling eller fatte noen beslutning i denne sak på et møte her på torsdag. Men det som utvilsomt har sin store interesse, det er å kunne møtes med utenriksministeren for å kunne stille ham forskjellige spørsmål som den ene eller den andre måtte ha lyst til å stille i forbindelse med denne sak, for å sette utenrikskomiteen i stand til i sin tid å kunne avgi en innstilling om saken. Jeg mener dette må være en orientering. Jeg tror det vil være meget nyttig, og jeg er meget takknemlig for at utenriksministeren vil komme her på torsdag og gi oss den anledning til å stille spørsmål, som vi ikke hadde i Stortinget i dag.

Friis: Jeg skal ikke insistere på noe, komiteen må jo avgjøre hvordan den vil behandle saken. Jeg er klar over at det vil bli en meget kort orientering, men slik som vi sluttet vårt siste møte før reisen til FN, synes jeg det ville vært nyttig å knytte trådene sammen igjen. Jeg vil da for mitt eget vedkommende bare pointere, at de nordiske land, Sverige, Danmark, Norge og Island, om de står alene, dog betyr en så sterk politisk og moralsk makt i verden, at vi ikke skal vike tilbake for å hevde vårt standpunkt av frykt for å tape "anseelse", selv om det muligens skulle hende at vi blir stående alene.

Formannen: Jeg går ut fra etter det som nå er sagt, at vi får et møte her i den utvidede utenrikskomite torsdag

kl. 9, hvor det blir anledning til å drøfte utenriksministerens redegjørelse i Stortinget.

Andrå: Det gjaldt ikke dette siste spørsmål, men det vi begynte med. Når nu fylkesmann Gabrielsen, som er formann for delegasjonen borte i Moskva, befinner seg i byen, synes jeg det ville vært hyggelig og meget betryggende å høre hva han mente, om han kunne møte opp neste gang. For oss som er der nordfra, vil det være meget betryggende å høre hans mening om saken, før vi tar stilling til den.

Utenriksminister Lange: Fylkesmann Gabrielsen har erklært seg villig til å møte i komiteen, hvis det ønskes, og da skal jeg ta ham med imorgen kl. 13.

Formannen: Jeg går da ut fra at han blir med.

Møtet hevet kl. 14.05.